

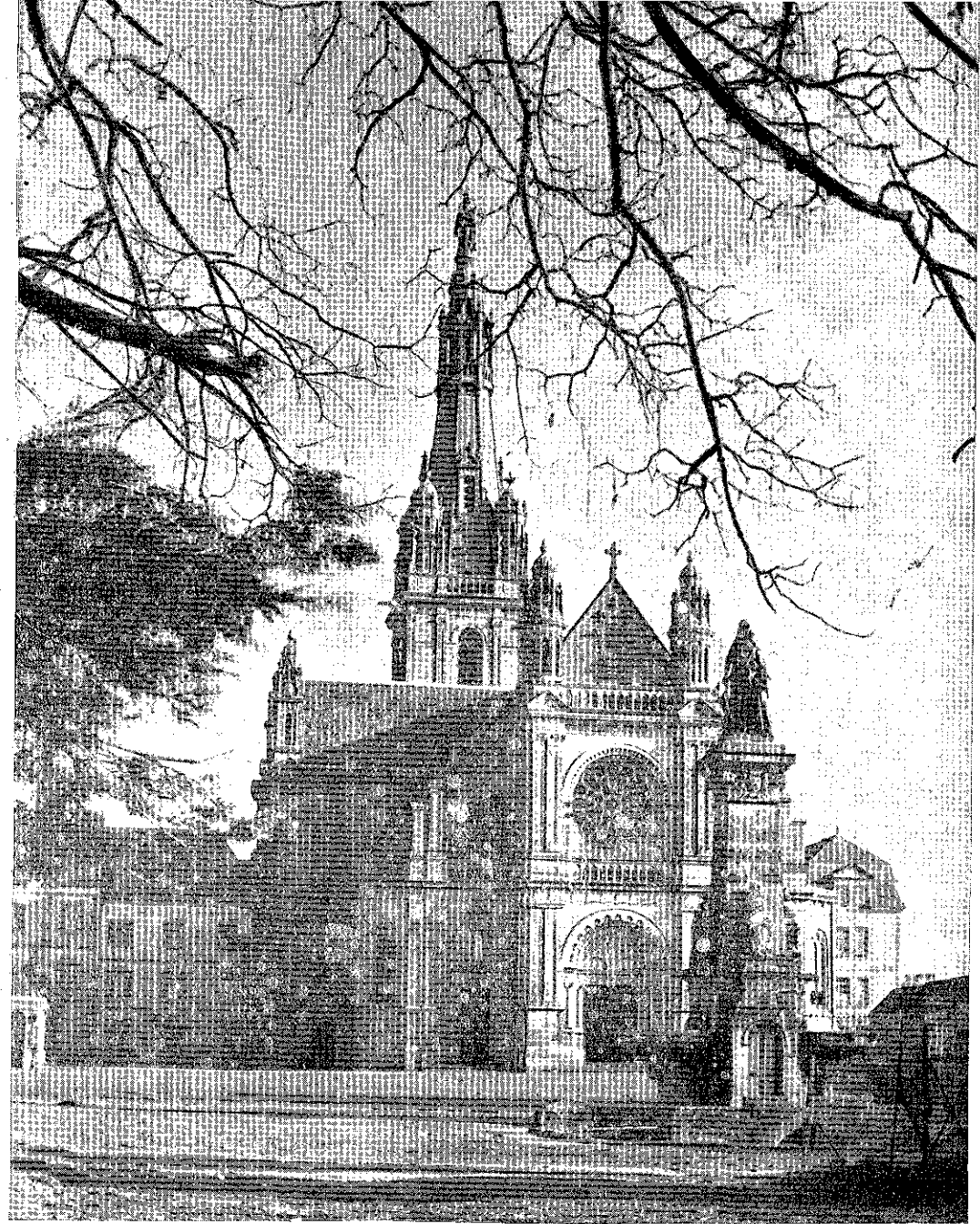

Photo Jos LE DOARÉ, Châteaulin

Bleun-Brug

Niv. 41-42

GWENGOLO-HERE 1951

Ha paet eo ganeoc'h ho koumanant 1951 ?

Ma n'eo ket, bezit ar vadelez d'ober digemer mat d'ar boperer... da a gaso d'eoc'h ar fakteur, e-doug miz Du. Resevet hoc'h eus hep lavaret nann, ar gelaouenn e-pad ar bloaz penn-da-benn, eun displealded e ve d'eoc'h eta refuz paea. Sonjit pegen ker hon eus paet ar mouler evidoc'h.

Bennaz Doue en arook.

1) Koumanant bloaz, brezoneg ha galleg	400	lur
2) Koumanant bloaz d'an niverennoù brezonek hepken	300	lur
3) Koumanant d'ar niverennoù c'hallek hepken	190	lur
4) Koumanant a enor.....	500	lur

Kas an arc'hant da : V. Seite, Bleun-Brug, Tréboul (Finistère).
C. C. P. 544-22 Nantes. — Lakaat ouz kein ar chekenn-bost pe ez eo eun adkoumanant, pe unan nevez.

TAOLENN

An heol o sevel, gant G. Bleunven.....	1
Lakaat disparti pe unani, gant V. Fave.....	2
E Keranna gant godeliou ar Bleun-Brug, gant V. Fave	5
Jim, soner bombard, gant E. Jacob.....	8
Pemzek deiz e Bro-Gembre hag en Iwerzon, gant L. ar Floc'h	10
A-hed an noz, kanaouenn, gant Abherve	13
Eur mestr, gant Morvan	14
Galleg a-walc'h a ouezint atao I, gant Y. M.	16
Ankou miz Du, gant Laouenanig Breiz.....	17
Pajenn ar Vugale, gant V. Seité	18
Dre Vreiz : Buhez ar Bleun-Brug.....	19
Kendalc'h etrekeltiek Kemper	20
" Evit ket ha netra "	21
Ganedigeziou, eureujou	21
Ar brezoneg er skolioù	22
Korn al liziri	24
Divinadennoù	25

133658

AN HEOL O SEVEL

gant L. Bleunven

N'eo ket eus heol skedus an hanv, eo e fell d'in komz, hirio, rak, siouaz emaoamp dija, e miz Here hag en hent eta bremen, a gammejou bras war-zu ar goanv.

E gwirionez, ken piz ha ken skragh eo bet an hanv diweza gant he zerveziou kaer, ma n'eus ket a dro da lenva kalz d'ezan...

Eyel Breizad katolik, hag eus eun heol all, e fell d'in komz aman, eus heol al lealded, nevez savet a-zioc'h tachenn hor skolioù kristen.

Edoug sizunvezioù diweza an hanv, evit ar wech kenta, abaoe kant vloaz zo, eo bet anavezet gwir ar familh en-dro d'ar skol, diskleriet dever ar gouarnamant da zont war he sikour da skolia ar vugale hervez he c'hredennoù.

An nevezenti a zo ken bras evidomp-ni, Bretoned, ma talv ar boan e vije meneget aman.

Eur gwir grogad eo a zo bet, e kambr an deputeed, eur c'hrogad start, en deus padet ouspenn peder zizun etre ar re a zo evit Doue hag ar re a zo enep d'ezan.

Pa'z eus frankiz war dachenn ar skol, en darn vrasa eus ar broioù libr, a zo en-dro d'eomp, e chomer mantret ha glac'haret o welout, eus eur c'hoztez, an nebeut a dra a c'houlenne ar gatoliked hag ar gasoni diaoulek a zo bet diskouezet eus eur c'hoztez all evit hen nac'h outo. An trec'h a zo aet e tu ar skiant vat, al lealded hag ar frankiz. Daoust ma n'eo ket pounner ar gounid a zigas d'eomp, laouen omp evelato. An nor prennet ha morailhet, abaoe pell'zo, a zo bet demzigoret. Eun deiz pe zeiz, ma vez kendalc'het da vunta warni e tigor frank ha ledan, hag hor bo hor plas en ti hag heol ar c'hreizteiz a skedo ennan. Breiz, douar ar zent koz, douar ar feiz, a fell d'ezhi kaout skolioù hag eman Doue, er plas a enor enno, skolioù, hag a vo rannet enno hevelep kelennadurez eget er ger. Skujz eo da veza gwasket war an dachenn-se, re hir a zo, evel war hini e yez. Ne gav ket fall e ve paet ar skolioù dizoue evit ar vugale dizoue gant arc'hant an holl, gant ma vo paet ar skolioù kristen evit ar vugale gristen gant arc'hant an holl.

Eno eman an dalc'h.

Ma ve heuliet ar reolennoù-se, e ve peoc'h hag emgleo etre an holl hag ez afe mat an traou. Hep mar ebet, kudenn ar skol gristen a vefe bet aesoc'h da zirouestla, ma vefe bet klasket lien ober war dachenn ar rann-vroioù. A bep amzer, an darn vrasa, e Breiz, a zo bet a-du gant ar skol gristen.

Biken kristenien Breiz ne c'hellint en em ober diouz skolioù hag a ra fae war gwirioù Doue ha gwirioù c'houlaka ha doufa an den.

N'eo ket avat o chom da ouela ha da ludua e toull an tan, evel ma ra lod eo bet gounezet ar pezig lealded hor beus gallet da baka, met en eur boania hag en eur stourm. Ret e vezo kenderc'hel evit tizout ar pal. O lavaret kement-se ne fell ket d'eomp diskleria brezel d'an dud ne zontont ket evidomp, met d'an displealded a zo e lezennou ar vro hag a nac'h ouzomp ar pezh hor beus ar gwir da gaout. Ar pezh a zo bet diframmet, er skolioù, war dachenn ar feiz, n'eo ket kalz pounneroc'h marfeze eget ar pezh a zo bet diframmet, bloaz'zo, war dachenn ar brezoneg met eun dra bennak eo. Goulou deiz ar frankiz a zo prest da darza. Eman an heol o sevel. Sevel a ray en e splannder, ma chom ar stourmerien unanet.

L. B.

Lakaat disparti etre ar poblou pe unani startoc'h ?

gant V. Fave

KASAU e kav lod tud a zo labour ar « Bleun-Brug ». C'houi a glask emezo, trei ar yaouankizou warzu kement a ra m'eo ar Vretoned disheñvel diouz ar pobladoù all ; warzu ar pezh a zo d'ezo o-unan : yez, istor, lennegezh, sonerezh, stummspered, folklor ha kement ' zo... Ne welit ket emaoch oc'h apell ar mare ma vazo deuet holl pobladoù ar bed da gaout an hevelep sevenadur, êsoc'h a ze d'ezo en em glevet hag en em garet kenetrezo ? N'eo ket sevel kaeoù eo a zo da ober met diskar. Warzu eno eo ez a koulskoude familh vras mab-den sachet gant he flanedenn hervez red an istor. E-lec'h maga spered broadel pep poblad tud, mougomp kentoc'h ar buana 'r gwella pep disheñvedigezh hag e reno ar peoc'h, unanet start kenetrezo holl pobladoù ar bed.

RED AN ISTOR

N'ouzon ket war he du ez a red an istor ; ar pezh a ouzon eo n'oa er penn kenta nemet eur c'houblad tud ha diwar ar c'houblad-ze ez eus savet pobladoù a zo aet, a varead da varead, stankoc'h stanka ha disheñvelec'h disheñvela, marteze emañ aze red an istor !

Met chomomp war hon ero. N'eo ket war ar pezh a zisrann, war ar pezh a ziframm eo e lakeomp ar plik, hol labour n'eo na sevel nag uhelaat kaeoù ; poueza a reomp war gement a ra m'eo Breizad, ar Breizad war e binvidigezh e-giz den, da greski, da gaëraat evel ma karfomp e vefe graet evit pep poblad tud. Hag oc'h ober kemend-all e kred d'eomp ober eul labour a unvaniezh gwirion ha start etre holl vugale Doue. Diorren e daou zen an donezon bet d'an eil ha d'egile digant Doue n'eo ket lakaat dizunvaniezh etrezo nemet evit an dud berwelet.

LEZENN AR BED EO

N'eo ket mank a heñvedigezioù a vefe kavet evit displega sklaer ar wirionezh-ze.

KENTEL AN ARZOU-KAER

Sellit ouz eun daolenn ; al livajoù a vez graet implij anezo ne dalvezont da ober eun daolenn nemet ha chom a rafent en o liou. Dibaot an arzour a rafe eun daolenn gant eul liou nemetken ! Livioù a zo splannoec'h ha tommoc'h eget re all met liou ebet n'he deus enni hec'h unan nemetken an danvez a gavomp en aridennad livioù strewet gant Doue dre ar bed. Seulvui e vo diempêch al livioù implijet ha seul êsoc'h a-ze e c'hellou eun arzour dornet mat, tresa ganto eur gaer a daolenn. Ma teufe ar ruz da glask beza en nebeuta ruz m'eo posubl evit chom hep feuki ar glaz pe ar melen, ar glaz an nebeuta glaz m'eo posubl, penaos sevel eun daolenn ! Ezomm o deus al livioù an eil eus eben, d'an arzour d'o lakaat da glota evit plijadur an daoulagad.

Evit ar zonerezh eo ar memesttra : notennou disheñvel o klota an eil ouz eben, o kana war eun dro pe an eil goude eben en eun doare plijus d'an diskouarn, setu sonerezh. Evit pep arz eo ar memes tra. Unvaniezh o sevel diwar disheñvedigezh.

« A Gened ! unvaniezh o trec'hi e-kreiz an disparti.

A Genson ! Kevre kevrinus etre ar boudou

Gant emgreskerezh an enebadoù. » (Imram.)

KENTEL AN ARBOELLEREZH

Deomp war dachenn an arboellerezh. Diou vro hag o defe an hevelep pinvidigezioù danvezel : bevañs, glaou-douar etc... n'o deus ezomm ebet an eil eus eben, peseurt unvaniezh a vo etrezo ! Elec'h ma vez disheñvel o finvidigezioù danvezel, m'o deus ezomm an eil eus eben, neuze e c'hellou beza etrezo eun unvaniezh veo ha frouezus diwar an eskemm, diwar ar c'hemwerz a vezo etrezo, en eil o pinvidikaat eben. Lezenn ar bed eo : unvaniezh diwar disheñvedigezh. Etre daou vaen lakaat kichen-ha-kichen en eur voger ez eus ivez unvaniezh, met unvaniezh varo.

KENTEL AR BRIEDELEZH

Lezenn ar bed eo. Peseurt unvaniezh a zo, er bed-mañ, etre daou zen, startoc'h eget an unvaniezh etre ar gwaz hag ar vaouez er stad a briedelezh !

Savet eo bet gant ar c'hrouer e-unan hag evit siella an unvaniezh-se ez eo plijet gant Doue lakaat ar gwaz hag ar vaouez disheñvel evit ar pezh zell ouz o c'horf, ouz o zro spered, ouz o zro santout ha karet, ouz o doare barn ha poueza pep tra.

Pep-hini eus ar priedoù a gav en egile ar pezh a ra diouer d'ezañ ennañ e-unan. Ar gwaz n'en deus nemet eul lodenn eus an natur den, ar vaouez eul lodenn all. Er briedelezh e teu pep-hini eus ar priedoù da c'hounit diwar goust egile ha c'hoaz n'eo ket diwar goust eo lavaret rak an hini a ro ne baoura tamm goude rei, pinvidikaat eo a ra dre ma ro ; ha dre ma ro e sav c'hoant gantañ da binvidikaat e-unan eus ar pezh a ra diouer d'egile evit ma vo frouezusoc'h frouezusa an eskemm etrezo.

Setu perak e vez lavaret d'ar yaouankizou mont e pad o yaouankiz kenta pep-hini gant e hent, ar plac'h o tiorren enni kement a zere ouz eur plac'h : douster, tenerded ha perziou mat ar galon ; ar paotr o tiorren ennañ kement a zere ouz eur paotr : nerz-kalon ha karakter.

Eur plac'h hag a dro da raz-paotr, eur paotr hag a dro da blac'hig n'emaint ket war an hent mat evit ar stad a briedelezh da zont. Lezenn ar bed eo ; n'eus ket a unvaniezh veo don ha frouezus nemet ha da c'hounit e vefe en darempredou an eil gant egile ha n'eus da c'hounit nemet ha disheñvel e vefed.

SKOUER AR POBLADOÙ

Evit ar pezh a zell ouz ar pobladoù hag o zevenadur eo ar memes tra. N'emañ ket pinvidigezioù an denelezh en o fezh e perz poblad tud ebet. N'he deus bet pep poblad nemet eul lodenn anezo.

Ni, Bretoned, hon eus bet hol lod evel ar re all, hor pinvidigezioù speredel, skiantel, arzel... Aes eo laerez digant eur poblad tud he finvidigezioù danvezel, diaesoc'h eo avat ar gudenn evit ar peur-rest.

Eus pep ouenn dud e klôt lod perziou skiantel pe arzel. Diorroet et c'hellont beza, kresket, kaeraet gant ar bloblad tud hec'hunan ha gwell a-ze neuze d'an denelezh a-bez ; ne vezint ket avat gant pobladoù all. Bez' e c'heller ivez o lezel da vervel pe zoken o mouga, gwaz a ze neuze d'an denelezh a-bez.

Setu m'emañ pinvidigezioù Breiz o vont da goll, paouraez e vo herez mab-den ma ne vezont ket savetaet ; ni Bretoned a c'hell o zavetei ha ni nemetken.

Gwellit labour ar Romaned e Gallia, mouget o deus ar zevenadur Kelt ; astennet eo bet levezon sevenadur Rom, lazet avat sevenadur Keltia nemet e broigoù bet diarbennet diouz an dismantr. Pliou a gredo lavaret ez eo gwell a ze ? Pliou a gredfe difenn ouzomp, ni Bretoned, da anaout gwelloc'h, da ziorren, da lakaat da dalvezout muioc'h-mui herez hor gouenn bet fiziet ennomp gant Doue ? Rak tro a zo da vont war arak. N'eo ket savet c'hoaz hor sevenadur da wezenn vras, doareoù kuzet a zo c'hoaz en hon herez, tenna a c'hellomp anezañ nova et vetera, traou koz ha traou nevez dinodet eus ar vi el lec'h ma oant souc'het.

Ha seul-vui ez aimp war raok, seulvui e c'hellimp rei d'ar pobladoù all, seulvui e tigor hor spered da binvidigezioù ar pobladoù all ; rak kaer zo, dindan an disheñvedigezioù e kaver ar memes ene, an ene denel lies-livet avat, lies-furmet, kel lies ma ne c'hell ket eur poblad hepken he dispaka penn-da-benn.

UNVANIEZ VARO

Mar deo unvaniez beza heñvel war bep tra mougñ fa neuze e kement den, e kement poblad ar pezh a ra e ené, hag ho pezo korfou hep ene es o lakaat kichen-hakichen ; peseurt unvaniez a vo neuze etrezo nemet eun unvaniez varo, evel etre daou vaen ar vogez, evel etre daou zañvad eun tropell ?

Ken alies ha m'ho pezo daou ene beo, e vo daou ene disheñvel o zrivliadennou.

Disheñvel ne dalv ket da lavaret e tle beza enebiezh etrezo ; disheñvel a dalv da lavaret e c'hell hag e tle beza etrezo unvaniez vev dre an eskemm a vo etrezo hag ar gounit a gavo pep-hini en darempredou.

Sellit'fa ouz ar vicherourien el labouradegoù bras, lakomp ar re a zo du-se er menezioù o sevel chaoserioù divent evit lenna an doueier ; bez' ez eus anezho tud a bep bro hag a bep ouenn nemet ez int bet diwriziennet da vat abaoe an amzer mar demaint o foueta bro, mouget pe dost o ene ; peseurt unvaniez a zo etrezo ? n'o deus netra da eskemma war dachenn ar spered, unvaniez ebet nemet unvaniez daou ejenn dindan ar memes yev, unvaniez daou loen dirak ar memes laouer, setu unvaniez denel neuze ?

EVIT MA VO KAEROC'H AR GROUADELEZ

Lézenn ar bed eo. Doue en deus lakaet an holl bobloù da zevel diwar ar memes koublad tud, nebeut ha nebeut, dre ma kreske niver an dud ez int bet en em zispartiet dre rummad ha dre boblad, moarvat evit ma vo kaeroc'h ar grouadelezh, ma vo mouezioù disheñvel o kana pep-hini e gantig d'e grouer, pep-hini gant e don hag e zon hag ar mouezioù disheñvel-ze a zeu d'en em gemmesk en eur ganenn-veuli kaeroc'h e-lec'h ma vank c'hoaz meur a vouez, e-lec'h ma vank dija meur a vouez mouget gant soñni pe leziregezh mab-den. Ma c'hellomp da vihana ne vo ket mouget mouez ar vretoned, kanenn-veuli ar grouadelezh ne vo na paouraez na trauetae en ebeg d'hon digasted (1).

V. FAVE.

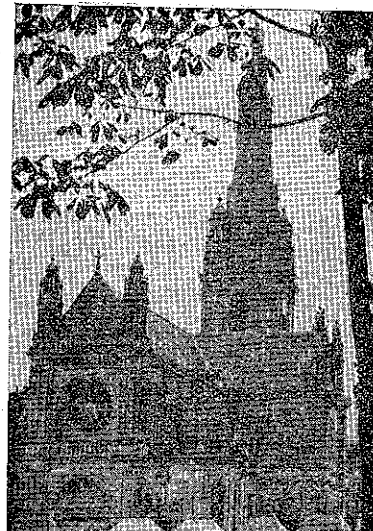
(1)Er gazetenn c'hallek « La France Catholique » eus an 31-8-1951, e kavomp eur pennad skrivet gant an Tad Danielou, eus a Lokornan hag a zeu da harpa lod eus ar menozioù displeget amañ. Ar pennad a vefe bet mat da embann en e bez « La division des langues ». Setu amañ lodennou anezañ.

« Toute tentative pour reconstituer par des moyens humains l'unité linguistique de l'humanité présente un caractère sacrilège... »

« Il reste que la condition humaine demeure celle de la division des langues. Si le péché est déjà vaincu, les conséquences du péché, la mort, la maladie, la division des langues ne le seront qu'à la résurrection des corps... »

« Le christianisme croit à une unité de la société humaine, mais cette unité n'est pas celle d'une uniformité qui détruit les différences providentielles. C'est celle d'une communauté, dans laquelle chacun des membres est complémentaire des autres, a besoin de lui. »

« Nous ne devons donc pas supporter impatiemment l'existence des cultures différentes de la nôtre, et vouloir les détruire pour imposer la nôtre propre. Nous, au contraire, nous devons penser que nous avons besoin de ces cultures pour compléter la nôtre. Rien n'est plus inintelligent qu'un particularisme linguistique. L'humanité serait moins belle, s'il n'y avait pas la Chine, l'Arabie et le Monde Noir. Chaque race et donc chaque langue exprime certains aspects irremplaçables de la nature humaine. Chaque langue en particulier a son génie propre, qui exprime mieux certaines notions. »

E KERANNA

gant gouelioù

ar

BLEUN-BRUG

gant V. Fave

EUS an eil kendalc'h d'egile ar Bleun-Brug a jom atao ar Bleun-Brug met n'eus ket daou gendalc'h hag a vefe henvel-poch ; pep-hini en devez e vlaz hag e liou.

Ar c'hazetennou o deus roet d'o lennerien eun damskud ha netra ken eus ar gouelioù n'eo ket avat ma vefe bet youlet fall ar re o deus savet ar pennadou, ar c'hontrol eo ; met penaos displega war baper an estlamm hag an esmae frommus a zo bet lod an arvestourien, broïdi pe zivroidi ?

Warlerc'h kastell-Paol (1948) Lokornan (1949) ha dreist-holl Kastell-Paol (1950) e krede d'omp n'hell ket ober kaeroc'h. Bleun-Brug ar zent e Kastell : Breiz a-bez en he zav evit enori ar zent koz, tadou ar vro ; Breiz a-bez treuzet dre zouar ha grommet dre vor gant ar relegeier. Oferenn Kreiz-noz an nao eskopti... ya, eur gwir vuzud eo bet hennez ! Ha padal Santez Anna, hi hec'h unan, he deus renevezet ar burzud.

Diou pe deir gwech stankoc'h eo bet an dud o heulia an daou zevez studi ; ken stank an dud, devot ha gredus evit an abadennoù bras ; kaeroc'h beilhadeg ar zadorn dirak ar « scala sancta » gant barzonegoù Y.P. Kalloc'h dibunet en eun doare ken beo gant skolaerien ar c'hloerdi-bihan ma vefe kredet e oa ar baotred yaouank o-unan o devoa o zavet ; istor Nikolazig (gant an aotronez Rouaud ha Bourvellec) displeget ha c'hoariet gant strolladoù Baod ha Pluvigner, skoazellet en eun doare dudius gant laz-kana Keranna emañ ar ao, Derian ouz e ren...

Prosesion ar gouloù... an oferenn kreiz-noz war ar bez-meur... an oferenn-bred kanet gant an ao. Coupel eskob Sant Brieg ha Landreger...

Diouz an abardaez, an heuliad kelec'hioù-keñlec'h lazou-kana, bagadoù sonerien o tremen war al leurenn dirak eur mor a dud : Breiz en he c'haer hag en he sked.

Ha c'hoaz eo deuet ar glao da viret rei eil lodenn an abaden : c'hoariadenn Santez Anna ar Vretoned, savet gant Bernard de Parades hag a diec daou c'hant c'hoariet ha c'hoarierez sevel war al leurenn evit he displega. Warlerc'h e vefe bet ar prosesion yras : 100 parrez a Vreiz o tougen hag o heulia kaera delwennou Santez Anna dastumet amañ hag a-hont en ilizioù ha chapelioù.

N'eo ket bet plijet gant Doue hon lezel da enori en doare-ze Santez Anna met betek Mamm-Goz ar Vretoned e vo aet er memes tra hor meuleudi : « Rouanez karet an Arvor », betek enni hor pedenn : « Santez Anna, enorit ho servijour Yvon Nikolazig », betek enni hon doujañs hor c'harantez hag hor fizians : « Santez Anna, Patronez Breiz, pedit avidomp. »

Ma vefe chomet mat an amzer hon defe bet e Keranna kaera Bleun-Brug a zo ket biskoaz. Daoust da ze e oa laouen an holl ha pa zavas an amzer, wardro c'houec'h eur, e voe gwelet yaouankizou Breiz war al leurger hag e ruioù Keranna o kana hag o tañsal o yaouankiz hag o levenez broudet gant son skiltrus bombard ha biniou.

BREIZ EN HE C'HAER, BREIZ EN HE FEIZ

Perak eta e oa deuet kemend-all a dud da Geranna ?

Lod anezo a oa divroidi o redek warlerc'h ar « folklore » eus eur vro d'eben ; bamet ez int chomet ha dont a raint d'hon heul eus eur bloavez d'eben ; souezet int bet ivez ha dudiet o welet eur bobl o pedi : Breiz en he c'haer ha Breiz en he feiz mesk ha mesk. Pet anezo, goude beilhadeg ar zadorn o deus goulennet e pelec'h e kavient eur beleg evit kofes.

Lod all a oa Bretoned divroet, Kuitaet o deus o bro warlerc'h o labour hag o bara : kregi a ra enno, a vare da vare, kleved ar vro ha pa'z eont d'o farrez c'hinidik ne gavont re alies nemet eur Vreiz vastared, kenvroiz hag o deus mez eus kement a zo breizek...

Bep bloaz e tenont eta d'ar Bleun-Brug hag e kavont eno Breiz o bugaleaj, Breiz o hufvre, Breiz o c'halon hag o c'hoant. Distrei a c'hellont bremañ d'ar broioù krec'h, tommet eo o gwad evit daouzek miz adare.

Lod all a zo Bretoned ar vro. Nemet e kav d'ezo ez int divreizet a-grenn, poania a reont da zivreiz a eus o gwella : dreist ar c'hleuz buan, gwiskamantou, yez, kement tra a verk eun den gant siell e ouenn.

En o zouez meur a hini a gav kasas gwelet ar Bleun-Brug o tont bep bloaz da lavaret d'ezo : Breizad out, bez fougennout gant kement-se ! Labourat a rafent a galon vat a-enep ar Bleun-Brug... ha padal... emaint aze bep bloaz !

Krefivoc'h egeto eo ! Perak ta ?

Abalamour ne vez ket mouget evel-se ar vouez a zeu eus an amzeriou aet e-biou, ar vouez a vuskan en o gwad o lamm, hag en despet d'ezo e trid o c'halon pa glevont ano eus ar Bleun-Brug ; hag i en hent, evel ma sao debron e diwesker ar c'hoziad pa giel ar vombard he deus luskellet korolloù e yaouankiz.

Lod all a gar o bro.

Diës e kavont gwelet kement tra a rae kaerder Breiz, dudi o spered hag o c'halon lenket nebeut ha nebeut gant al lagenn pe an tréz blot. Daoust ha lakaet e vo harz pelloc'h d'an tre a jach gantañ d'an douvor kuzet kement a rae eus Breiz bro ar gened evit lezel ganeomp eur drêzenn dizudi ? Poan o devez o kredi.

Setu int e kreiz gouelioù ar Bleun-Brug : dinasket eo amañ spered Breiz, digoret andonlou sevenadurel ha speredel ar ouenn : bugale o lenn, o kana, o tisplega e brezoneg, eur brezoneg flour ; yaouankizou, amzer da zont ar vro, paotred ha merc'hed, fougennou o tougen gwiskamantou o bro, o kana a-stroll toniou strobilennus, o sinu bombard ha biniou pe o tansal, awechou gorrek awechou all froudenus ; bannieloù erminiget o sklakal en avel ; taolennou beo displeget e brezoneg, o tizelei d'ezo amzer dremenet pe amzer da zont o bro...

Hag e vo lavaret d'ezo c'hoaz eo poud spered ar Vretoned ? Eo aet d'an hesk mammenn an arz hag ar gened e Breiz ?

Pescurt bro all a c'hellfe sevel eur seurt gouel ?

Nikun all a respont d'eomp an diavaezidi bet o foueta broioù ha broioù.

Gouelioù folkloerel a vez e Breiz met dacust d'ar boan a gemer o renerien, n'int ket deuet c'hoaz a-benn da lakaat da virvi enno ene Breiz evel m'her gwelet e gouelioù ar Bleun-Brug hag an dra-ze eo a zedenn bep bloaz engroezioù tud d'ar Bleun-Brug.

Distroet eo ar Vretoned feal d'ar gêr, gounezet startoc'h d'o Breiz.

Lakipoted a c'hell bremañ adare goapaat, chas a c'hell harzal, n'o do ket a vez eus o bro.

Digouezet eo ar mare ma vo lakaet harz d'an tre hag emañ krog al lano gant eun hiboud tano a yelo bemdez war gresk betek safar ar gurlenn.

V. F.

BRUD AR BLEUN-BRUG A RED

Pennadoù a zo bet embannet diwar-benn B.B. Keranna er c'hazetennou-mañ : Le Progrès de Cornouaille, Le Courrier du Léon, la Semaine Religieuse de Quimper et de Vannes, Le Télégramme, l'Ouest-France, Les Nouvelles, Renouveau, l'Ouest-Matin, La Bretagne à Paris, La Vie Bretonne, La Croix, La Croix du dimanche, Le Pèlerin de Saint-Anne, Le Figaro, Paris-Presse, Les Actualités, la Radio... re al c'hoaz moarvat.

Eun tamm flipat digant an Ouest-Matin, evel-just ; met a-hend-all n'eus nemet meuleudi ganto holl.

Ya, gwir eo ar pezh a skrive an Ao. Bellec, eskob Gwened, da renerien ar B.B. « Mouget eo pelloc'h ar rebechoù toull a glasked ober d'eoc'h » Gwell eur spered pistreñk bennak kluchet war e dorchenn e-keit ha m' emañ ar bed o trei hag o vont war-raok.

HA BREMAN D'AL LABOUR

Ar Bleun-Brug ne c'hell ket mont war araok ma ne gav ket e kement parrez a zo tud a galon evit e harpa ; re bonner eo ar zamm evit ar renerien, re nebeut anezo.

Petra da ober ?

1) Rei hoc'h ano d'ar Bleun-Brug, goulenn ho Kartenn-ezel. N'eo ket awalc'h beza bet eur gartenn evit bloaz, bep bloaz emañ da renevez. Gwelloc'h c'hoaz klask re all endro d'eoc'h hag a gemerfe eur gartenn.

2) Koumananti d'ar gelaouenn « Bleun-Brug », lakaat re all da goumananti kemeret ar garg da zastum priz ar c'houmananchou endro d'eoc'h e penn kenta ar bloaz ; a hend-all e chomont re alies hep beza paet hag adarre eul lenner nebeutoc'h, nebeutoc'h a arc'hant ivez d'eur gelaouenn hag he deus poan o chom beo. Eus a stal da stal hag eus a stalig da stalig ez ay abred ar gelaouenn « Bleun-Brug » ma ne vez ket harpet. Diwezat e vo evit klemm eur wech m'ho pezo lezet da vervel mouez « Feiz ha Breiz ». M'hoc'h eus aes kasit ho prof ha bezit brokus.

Pa vezoc'h daou pe dri en eur barrez a du ganeomp, sevel eur strolladig « mignoned ar Bleun-Brug », en em voda eur wech an amzer evit studia ar yez, an istor, menecioù ar Bleun-Brug.

Ha perak ne dafec'h ket goudeze da zavel eur stralladig all er barrez tosta ? Tu az pefe marteze da zavel eur skol evit deski brezoneg, eur c'helc'h-keltiek evit ar yaouankizou pe eur bagad sonerien.

E kement lec'h ma'z eus klasket hen ober n'eo ket tud o deus graet diouer evit mont da heul.

Setu labour evit ar goañv.

V. F.

SPERED LEON

JIM Soner Bombard

gant E. Jacob

SOULDARD e oa Jim en eur gêr vihan e reter Bro-C'hall. Chamari oa e ano mat, met an holl a rae Jim anezañ : ar berra'glasker atao — Bras, ledan ha kreñv, ha lart evel m'eo ret d'eur soudard o vont da echui e glasou. Eun den chentil, sioul, plean a spered, n'en dije breset melc'hoedenn ebet war an hent.

En em blijout en dije graet awalc'h er c'hazarn ; nebeut a labour, ha boued memestra, met kleñved ar gêr a oa krog ennañ.

E vombard a sikoure anezañ ar mui, rak keit ha ma sone ne sonje ket e traou all, setu goude lein e veze gwelet Jim o sevel d'an nec'h evit kemer e vombard, hag o pellaat goustadik, war bouez traoñ, er-mêz eus ar c'hazarn.

A-wiskoaz ar soudard a zo bet skuiz, ha c'hoant kousket d'ezañ, setu perak e ranke Jim pellaat diouz ar c'hazarn evit seni.

Mont a rae en eur c'hoad bras, kant metr diouz dor ar gardian.

N'eus ket pell e oa aet Jim adarre gant e vombard d'ar c'hoad. Buanoc'h eget kustum e kerze : eun ton nevez desket a gane en e skouarn.

Hag e stagas da seni en e wella, ken na ruihe ar c'houezenn diwar e dal. Dont a rae brao an ton gantañ, hag e stagas da vale d'ar paz en eur seni : jamez n'oa bet gwelet o vale ker skañv, e gaporal a vije chomet mantret-maro.

Souezetoc'h c'hoaz e chomas Jim pa baouezas, a benn ar fin, da c'houeza en e vombard : eur soner all a oa er c'hoad o respont an ton war e lerc'h.

Nec'het e voe, hag e krogas adarre eur wech all gant e sonadeg, evit gwelet ha gwir e oa.

Ar bombarder all a eilas anezañ adarre, hag e veze klevet mat e vombard o seni an hanterenn ziweza eus an ton.

Ne ouie ket Jim e oa eur soner all er vro. Marteze e oa eur c'hazarn all en tu all d'ar c'hoad, hag e teue egile evelañ da seni dindan ar gwez.

Jim a laoskas eur wech all an ton nevez, evit beza surec'h. Klevout mat a reas adarre ar bombarder all, seni a rae egile kalz gwelloc'h egetañ end-eein, diouz e glevet.

Laouen bras e voe Jim o soñjal er soner all, hag en abadennoù hir a rafent o daou e-kreiz ar c'hoad, o teski tonioù nevez a-vernioù hag o seni d'al laboused e disheol ar gwez bras...

**

Hag e stagas da glask ar bombarder all, o seni eur wech an amzer evit gouzout war be du mont.

Bale ' reas epad eur pennad mat, hag an noz a goueze goustadig ; met en eur c'hoad e vez atao teñval awalc'h, ha ma freskae eun tammig en er, Jim a domme d'ezañ dre ma kerze, o c'haoliata ar gwez gourvezet hag oc'h ober an dro d'an toullou.

Ha dre ma tiskenne an noz e klevae gwelloc'h ar vombard all ; tostaat a rae sur.

A greiz holl, eul labous spontet a dec'has eus eur wezenn, leun a drouz gantañ.

Jim a savas e benn ; ne welas labous ebet, met etre daou vrak : eur steredenn, diou, teir, leun'oa an neñv a stered. Chom a reas a-sav da sellet onto, hag e soñjas e oa noz, hag e oa e unan e-kreiz ar c'hoad, pell diouz e gazarn.

Seni eur wech all en dije graet, evit gervel egile, met ne gredas ket ober.

Ken sioul'oa ar c'hoad, trouz e vombard en dije graet aon d'ezañ. Ha marteze e oa loened gouez, hag o dije klevet anezañ ivez.

**

Ret e oa d'ezañ kemer en-dro hent e gazarn, diés e benn, o veza n'en doa kavet den.

Met kaout adarre e hent a oa eun istor all, pa ne oa hent ebet, ha teñval sac'h an noz.

Skuiz'oa. Azeza ' reas e traoñ eur wezenn vras, nemet ne gouskfe ket e-keñkas e teufe eul loen gouez bennak war e dro. Met kaer en doa poania, n'helle ket en em viret da dourtal.

Awechou e koueze e benn war e zaoulin. A-benn ar fin e chomas kousket mort.

Pa zihunas'oa eur pezh kanaouenn gant al laboused. An heol a oa loc'het mat, bannou sklerijenn hir hag eein a save hag a ziskenne war al leton ha war ar gwez evel ma vije bet eul livour bras o skendenni.

Eur c'had, d'an daoulamm, a dremenas dirak Jim, a savas neuze'n eur skrabat e lagad, digor bras e c'henou.

Kemer a reas hent ar c'hazarn.

Pa oa o vont er-mêz eus a douez ar gwez, e lakaas e droad war eur brank sec'h, Strakal a reas en eur derri hag e-barz ar c'hoad e voe klevet eur sklak all war-lerc'h ; ar memes hini. Jim a glevas anezañ marteze, met ne soñjas ket muioc'h.

En em gaout a reas disoursi kaer er c'hazarn, fuilhet e benn, e vombard en e zorn ha bihan e zaoulagad.

O c'hedal anezañ edor.

Kaset e voe d'an toull daoust d'e ziskleriadennoù — Ar c'haporal a heurtas kalet an nor d'he flas, en eur ober eur pezh trouz, hag o veza ma oa sioul ar c'hazarn d'ar poent-se, eun trouz all a voe klevet warlerc'h.

Jim a glevas — hag e soñjas neuze n'oa marteze soner all ebet er c'hoad nemet en hekleo.

Ha gwir oa !

E. J.

Hor Breudeur Tramor

Pemzek deiz e Bro-Gembre bag en Iwerzon

gant Maodez Glanndour

Kerkent ha pignet war ar vag e porz-mor Sant Malo e weler dija ar chenchamant : pep tra e saozneg, ar skritelloù evel komz an dud. Ha pa stoker ouz ar c'hae e Southampton, ec'h anavezzer da vat doareoù Bro-Saoz : ar bolised, bras ha reut war ar c'hal ; er ruiou, an otobusou daou estaj, ar gweturioù o vont war an tu kleiz ; chenchamant er bevañs, amañ emañ bro an te ; met ivez a-wechoù, chenchamant mat, pep tra a zo naet-kenañ, ne weler e nep lec'h nag e ker nag er bourc'hioù, bernioù lastez pe houarnachou mesket gant goloioù kaoutchouk koz, evel a gaver e Breiz hag e Bro C'hall a bep tu : ret e vefe da dud 'zo mont eur pennad da skol ar Saozon war ar poent se.

BRO-GEMBRE

Diskenn eus an tren e Kaerdiz (Cardiff) n'eo ket chench bro evit an holl traou-se, met koulskoude lakaat an treid e Kêr-benn Kembre (1). Kembre, n'eo ken Bro-Saoz, met Breiz-Veur eo bepred : mar ne blij ket da Gembreiz bezañ sellet evel Saozon, ez int feal evelkent da Roue London.

Chom stag ouz ar Roue a zo en diavaez eus pep tabud : met evit-se, daoust hag e vefe ret chom dindan lezennou Bro-Saoz ha dindan gouarnamant London evit pep tra ?

N'eo ket, a respoñt an holl Gembreiz. Laket o deus en o soñj ez int tud vras awalc'h evit kaout eur Parlamant dezó o-unan, d'ober lezennou evit Kembre e kement tra a sell ouz Kembre.

Dija, o tegouezout e gar Kaerdiz, hor boa taolet pleb ouzh frazennou skrivet gant kleiz war bagonioù mare'hadourez, a c'houlenne eur Parlamant distag evit Kembre.

Klasket hon eus, o yeaji, gouzout hiroc'h diwar-benn-se : hag-efi e oa an dud a-du pe a-enep ar Parlamant-se daoust hag e oa hepken goulenn eun nebeut tud eus ar penn-araok, pe evit gwir, c'hoantadenn don holl dud ar Bobl. Bepred hon eus kavet tud a du, ha den ebet a-enep.

N'eo ket da lavarout n'o dije ket dija Gembreiz kalz frankiz. Pep rann-vro e Bro-Saoz a c'hell en em ren hec'h-unan evit eur bern traou. An dud amañ ne gomprenont ket penaos n'hon eus ket e Breiz muio'h a frankiz evit ar skolioù, evit ar c'hunioù. Souezet mik e chomont pa lavarar dezo ne c'helle ket du-mañ an Aotrou Maer toullañ eur puñs hep asant hag aotre ar Prefed, da lavarout eo, hep asant gouarnamant Paris.

Frankizoù e Kembre : da skouer, evit ar skolioù, e Kembre a-bez, e vez desket e pep skol, Kembraeg, zoken e kreisteiz ar vro, lec'h ne vez komzet nemet saozneg pe dost. Skolioù a zo hag o deus ar C'hembraeg evel yez Kentañ, hag ar saozneg evel eil yez hepken. Setu perak en hanternoz ar Vro, an dud vras, an noblañsou, a gomz Kembraeg ken brao ha tra, stad enno gant o yez.

Eiz deiz hepken hon eus tremenet e Kembre : re verr e oa an amzer ganimp evit gwelout pep tra. Met tremen dre Aberystwyth a felle dimp da vizitañ Levraoueg Broadel Kembre.

Dija gant mirdi bras Kaerdiz e oamp bet plijet kalz : rak mirdi broadel Kaerdiz a zo anezañ e-unan, eur gwir skol veur, gant ar c'hement a c'hell eun den deski ennañ : al loened, al louzeler hag ar plantou, an istor, traou koz ar vro ; ha pep tra displeget mat hag hir gant skritelloù e kembraeg hag e saozneg.

Eiz deiz a vefe bet eozomm dimp da welout a dost mirdi Kaerdiz. Sellet hon eus dreist-holl evel just, ouz lodenn an traou keltiek, pa n'hor boa ket amzer d'ober muio'h...

Met distroomp da Levraoueg Aberystwyth.

Bleniet hegarat gant ar rener e-unan, hon eus gallet sellout a dost ouz ar pinvidigezioù. Souezet omp chomet. Dornskridoù koz kembraeg e-leiz, levrioù koz, pape-roù... Ha pep tra miret mat, keinet kaer. Netra roget na vefe bet raparet hag adreñket eus ar c'hentañ. Labouret em eus awalc'h e Levraouegou bras Paris evit gouzout n'emañ ket ar gont evelse du-hont. Ha petra lavarout neuze eus al Levraouegou e Breiz...

Dre vras o deus seblantet din Kembreiz beza tud dihonet, lañs ha nerz ganto. Zoken war dachenn ar Relijion, emaint o trei. Hag int protestanted striz ha berrwel n'eus ket pell c'hoaz, a zo krog da zigeri o spered. Ne gaver ken enebiez ouz ar Gatoliked evel gwechall : an holl dud a zo bet euzimp hegarat meurbet ha prest da renta servij. Eun toullad katoliked kembreat a zo er vro, tud desket bras peurvuia, o deus kalz levezon war o c'henvroiz.

O kuitaat Aberystwyth hon eus heuliet gant an tren, aochou kaer hanter-norz ar Vro, o tremen e kichen menezioù bras mestroniet gant ar Snowden toket e benn gant koumoul gwenn.

IWERZON

Setu ma kemeromp ar vag adarre e Holyhead da vent da Iwerzon (2). O lakaat an treid war ar c'hae war an tu all, n'emaomp ken e Breiz-Veur : distag eo gouarnamant Dulenn (Dublin) diouz ar Roue, eur vro en he frankiz eo a zo amañ. Eur vro distag diouz Bro-Saoz ? N'on ket sur e vefe ken distag-se.

Pep tra en Iwerzon a seblant beza chomet ken saoz : doare ar bevañs, an te, bale ar gweturioù war an tu kleiz, an otobusou daou estaj, ar yez zoken er c'hazetennou, saozneg c'hoaz war ar skritelloù embann, nemet eur wechig an amzer eur ger iwerzonek bennak. Eur vro distag diouz Bro-Saoz ? N'ouzon ket : evit dont amañ, daoust ha ne ranker ket tremen dre Vreiz-Veur. Mankout a ra da Iwerzon kaout darempred war-eeun gant an douar bras.

E Kembre e santemp ar stourm, ar sav. Amañ e hañval an dud beza morgousket : marteze o deus gonezet o frankiz re abret ha goude kaout eur republik dieub, n'o deus ket distaotlet diwarno pezo o devoa desket digant o mistri saoz a-wechall, saozneg hag all.

E Kembre, lavarit ez oc'h Bretoned. Diouzta e vo komprenet piau oc'h. Zoken an dud eus ar bobl a oar petra eo Breiz, petra eo ar brezoneg. Amañ, an dud desket o-unan n'ouzon ket e vez komzet eur yez keltiek gant eur milion hanter a dud a zo ar Vretoned o ano. Peadra da veza mantret, n'eo ket 'ta !

Ha koulskoude Iwerzon a zo Iwerzon, da lavarout eo eur vro geltiek leun a soñjo hag a draou koz. Mirdi broadel Dulenn a zo talvoudus a-grenn, evit ar bern traou keltiek diskouezet ennañ : kolierou aour, troioù-bree'h... Levr Kells e Trinity College a zo un estlamm sellout outañ, ken sonezus an tresadennoù a weler ennañ. Mont dre ar vro a zo eun dudi, rak kaer eston eo livioù ar maezioù, hag a greiz holl e kaver dismantrou koz a lak ac'hanoc'h da huñvreal en amzerioù tremenet.

(1) Pays de Galles, Wales.

(2) Irlande, Eire.

Lavaret em eus o devoa Iwerzoniz poan o tihuni. Gwir eo. Met labourat e reont evelkent. Desket e vez Iwerzoneg en holl skolioù ar vro, ha tud barrek da gomz ar yez a zo muioc'h mui.

Embannet e vez levrioù iwerzonek a bep seurt gant sikour ar Gouarnamant. Koulskoude ne gred ket awalc'h Iwerzoniz e talvoudegez o yez, evel amañ ne gred ket eur bern Bretoned e vefe ar brezoneg a bouez bras evit buhez ar spered. Setu perak hon eus lavaret d'an dud hon eus komzet ganto, hor sonj krik ha krak : pe ee'h adkavint o yez, o spered, o arz, hag e vo neuze Iwerzoniz eun dra bennak er bed evel m'int bet gwechall ; pe e troidint muioc'h mui da vont war ar saozneg, ha ne vint nemet Saozon a eil bazenn, da lavarout eo neira pe dest e buhez ar bed.

Eun dra a bouez kaer hon eus gwelet c'hoaz en Iwerzon : Strollad-dastum ar Folklor. Nebeut a dud er strollad-se, rlet tud kalonek, entanet, ha desket bras. Ul labour souezus o deus graet. Dastum kontadennoù, majennoù, sonskrivañ kanaouennoù, tenioù binoù ; filmañ, tennañ fotoioù eus buhez an dud war ar maez ; traou a bep seurt war ar yez... N'eus e Bro C'hall neira heñvel. Le Musée de l'Homme e Paris, e Palez an Trokadero, a zo tra goull e keñver labour tud Dulenn.

Evel just, n'eus e Breiz neira heñvel. Ha koulskoude, n'eus ket muioc'h a dud en Iwerzon eget e Breiz a-bez. Hag e Breiz ivez, evel ma lavare din rener Strollad ar Folklor, e vije kement all da zastum. Met penaos kaout an tu da eosta anezo ; n'eo ket ar Skol-veur a ra, na den...

Petra a-benn ar fin am eus tennet eus va beaj ? Marteze em eus komprenet gwelloc'h pezh a vank dimp amañ. Ha sur, on distroet gant brasoc'h c'hoant da labourat evit Breiz, o c'houzout ez eo ar broioù keltiek eur binvidigezh evit ar bed, dre ma karomp ni, Kelted, muioc'h eget ar re all, traou an ene, frankiz ar spered, lañs ar galon, a zo ken ret o deski d'an dud vevaniket a vremañ.

Maodez GLANNDOUR.

Keleier mat

EDO AN NIVERENN-MAN DINDAN AR WASK PA RESEVOMP AR C'HELOU EO ANVET AN AO. L. BLEUNVEN, HON RENER, DA BERSON KANTON LOKOURNAN-LEON.

POVEILHIZ O DEVO KEUZ BRAS D'O FERSON, SANT RONAN AVAT, A RESEVO LAOUEN E BERSON NEVEZ.

MEULEUDI HA GOURC'HEMENNOU D'EZAN HA CHANS VAT WAR ZOAR BRO-LEON.

HOR GOURC'HEMENNOU IVEZ D'AN AO. FALC'HUN NEVEZ ANVET DA VAT, KELENNER E SKOL-VEUR ROAZON.

A hed an noz

Gorrek

Mor a zudi eo prederia A-hed an noz, Dindan bolz an
neñv o sklaeria A-hed an noz ! Tra steredenno 'us d'hor penn
Pedomp holl a galon laouen, distan ha ner-zuz ar bedenn
A-hed an noz !

Mor a zudi eo prederia
A-hed an noz !
Dindan bolz an neñv o sklaeria
A-hed an noz !
Tra steredenno 'us d'hor penn
Pedomp holl a galon laouen,
Distan ha nerzus ar bedenn,
A-hed an noz !

Dreist d'an oabl glas steredennet
A-hed an noz !
'Sav meurded divent an Dreinded,
A-hed an noz !
Eus ho kloar skedus, o Doue,
Grit ouzimp eur sell a druez,
Ouz hor yez, hor broadelez
A-hed an noz !

En hoc'h enor 'kanimp seder
A-hed an noz !
Hor mouez a savo er splannder
A-hed an noz !
Da c'houlenn Peoc'h, unvaniez,
Dimp-ni ha d'an hollvedelez
Ha da veuli ho toueelez
A-hed an noz !

Ton kembreat
Komzou gant Abherve.

Istor Breiz

Ouz Mestz

gant Morvan

G WECHALL goz e oa eur gwaz e ano NEVENOE. Laket e voe da Gont war ar Vretoned gant an impalaer LOEIZ-VADEK (Louis le Débonnaire) er bloaz 825.

D'ar c'houlz ma komzan anezañ, oa maro an impalaer brudet CHARLEZ-VEUR (Charlemagne), 742-814, en eur lezel e gurunenn gant e vab Loeiz-Vadek. Charlez en doa ranket, a-benn peder pe bemp gwech, dont da glask ober e vestr war ar Vretoned, a zalc'he neuze ar vro betek ar Gwilun (Vilaine). Ar re-mañ a reas van da b'lega, met a-vec'h beziet an impalaer frank, eur brezelour breizat eus an dibab, e ano MORVAN, en em lakas e penn hon tadou-koz hag en em savas a-enep ar Franked. Koll a reas e vuhez en eun emgann war ribl an Elle. Kerkent eur brezelour all, GWINVARCH e ano (822-825), a lakas ar Franked da gounnari eur wech muioch. O welout n'oa netra d'ober gant ar Vretoned, an impalaer Loeiz a soñjas lakaat en o fenn, eus e berz, eur mestr eus o gouenn : NEVENOE.

Hemañ n'oa ket eur genaoueg anezañ. Skuiz oa aet ar Vretoned ha disunvanet e choment. E-pad ar 15 vloaz ma vevas c'hoaz an impalaer, Nevenoe a boanias didrouz da unani e genvroiz dindan e urziou ha da ziwall da sach a Franked war e gein. En amzer se, ar Franked a oa boaz da sailha war hor Bro dre ar c'hreisteiz. Evit kaeat outo, Nevenoe a harpas Sant Konvoion, eur manac'h breizat, da sevel eun abati e kêrig Roton (bremañ Redon en eskopti Roazon). An abati-se, diouz ret, à c'helle talvezout da gastell kreñv d'ar Vretoned, hag ennañ, bemdez, e veze pedet Doue evit Breiz.

Kerkent ha ma voe maro Loeiz-Vadek (840), e savas trouz etre e dri vab : CHARLEZ-VOAL (Charles le Chauve), LOEIZ ar GERMANEG ha LOTHAR. Hep dale pelloc'h NEVENOE a stagas gant ar brezel. Ne c'houezas ket kalz a dra er penn kenta. Gwasoc'h'zo. Er bloaz 843, e Verdun, an tri vreur a rannas etrezo douarou o zad, ha CHARLEZ-VOAL en devoe evit e lod BRO-C'HALL. Daou vloaz diwezatoch, o welout e c'helle beza dinec'h diouz tu e vreudeur, e savas c'hoant gantañ da blada ar Vretoned. Dont a reas e-unan e Breiz gant eun arme niverus kenañ. Deut oa an eur d'hor Bro da veza trec'h pe da veza diskaret da viken !

An diou arme a stokas an eil ouz eben e BALLON, e trowardroioù REDON. Ar Vretoned a oa ar c'hiz ganto stourm war gezeg treut ha skañv. Leuskel a raent war o enebourien birou, stank evel glao. Goude e kilent d'ar pevarlamm evel p'o dije c'hoant tec'hout. Met en eun taol-krenn e tistroent war an enebour hag e roent d'ezañ pep a gement-all. E BALLON e rajont heñvel. Ar Franked, armet pounner ha skuiz o vale, ne vezent ket evit tizout ar Vretoned ; en em lezel a rankent koulz lavarout da veza diskaret an eil goude egile. Diwar an devez kenta o devoa kollet dija kalz tud. Antronoz ar Franked, e-mesk o re varo hag o re c'hloazet, a stourmas adarre betek an abardaez. Gwasoc'h-gwas ez eas an traou ganto. Ar roue CHARLEZ

a grogas neuze ar spoñt ennañ dirak an distro lous en doa paket, hag a gemeras an tec'h, e-unan-penn, e-kreiz an noz. Pa c'houlaouas an trede deiz, ar Franked, o welout n'o doa mestr ebet ken, a gollas o fenn hag a redas kuit, en eur lezel war o lere'h, war marc'had kurunenn o roue, eur mor a binvidigez hag a armou.

En devez se edo ganet BREIZ da vat, eur Vreiz ha n'eo ket c'hoaz prest da yervel ; a-drugarez-Doue !

En eur redek war-lerc'h ar Franked, NEVENOE a dreuzas Bro-Roazon, Bro-Naoned, Bro-ar Men hag an Anjou. ER bloaz war-lerc'h, ar roue CHARLEZ, ankouna-c'haet gantañ dija blaz ar soubenn drefik, a soñjas dont endro d'he zañva. Met ne grede ket fiziout re war e soudarded. Bravoc'h e kavas lezel NEVENOE da Vestr, e peoc'h, war e Vro.

NEVENOE, savet evelse da roue kenta ar Vretoned, a lakas urz en hor Bro hag a viras ouz ar Franked a oa c'hoaz enni d'ober taolioù trubard.

O welout pegement a veskaj a oa, e Bro-C'hall dindan galloud ar paour kaez CHARLEZ-VOAL, Nevenoe a glaskas dastum eun tamm douar bennak da c'houriza e rouantelez. Mont a reas evelse betek GWENGEN (Vendôme, nepell diouz Bleiz (Blois). Eno, d'ar 7 a viz Meurzh 851, en devoe eur maro trumm. Anez da se, den ne oar betek pelec'h e vije aet gant e vrezelourien. Ken buan all en dije lakaet Bro-C'hall a-bez dindanañ ; rak anaout mat a rae an disunvaniez a rene enni.

Er bloaz-mañ eta ez eus bet 1100 vloaz abaoe maro an den-se, hag a zo unan eus hon tud veur.

Bez'ez eo zoken unan eus ar renerien boblou amparta a voe gwelet biskoaz. Gouzout en deus graet gortoz. Gouzout en deus graet skei pa oa deut ar mare. Gouzout en deus graet brezeli. Gouzout en deus graet urzia e Vro. Gouzout en deus graet, dreist-holl, ober eus ar Vretoned eur Bobl unanet ha rei d'ezo da vat eur c'horn douar ha n'oa ket muioch d'ar Franked eget d'ezo. Kement tra en deus klasket ober en deus graet. Hag ar pezh n'en deus ket bet amzer d'ober, e vab ERISPOE en deus her c'haset da benn.

N'eo ket hep abeg e reomp anezañ « TAD AR VRO ».

**

Eur vez eo n'hon dije ket graet eun dra bennak er bloaz-mañ, evit merka unnekkantvet deiz-ha-bloaz e varo. Ano Nevenoe ne zegas da soñj d'eomp nemet eus eur mare laquen eus hon Istor. E-lec'h Emgann an Tregont, evitañ da veza eun taol kaer, a zegas da soñj d'eomp eus diou rouantelez ourgouilhus deut d'en em zrailha war hon douar, diwar hor c'houst.

Ni da vihana, Breiziz a galon, dalc'homp gant an ero en deus digoret dirazomp Nevenoe. Pedomp evit hor Pobl, evel S. KONVOION. Baleomp war roudou hon Tadou. Petra lavarfent, ar soudarded kalonek mañ da Nevenoe, ma tistrofent war an douar ha ma welfent an dud aonik, diskiant ha laosk ma'z eo deut o gouenn da veza ? Ha koulskoude, evidomp-ni Kristenien, n'eus galloud ebet war an douar hag a c'hellfe hon diskarga diouz an DEVER hon eus da garout ar Bobl ez omp ganet anez hag ar Vro vihan e vevomp enni. Ya, NEVENOE, Skouer ar Vrogarourien, gant skoazell an AO. KRIST ha S. KONVOION, e vezimp hiviziken din ac'hanout, din eus hon reñk hag eus hon ano a Vretoned !..

MORVAN.

Galleg a-walc'h a ouezint atao !

Dont a ra d'omp al lizer-mañ digant eul lenner.

Mignon ha ken-vroad ker,

Karout a rafen youc'hal a bouez-penn da Vreiz-Izel a-bez, ar soñjou a ziuon em fenn, d'ar mare-mañ.

Deuet oun dija eun tammig war an oad. Met ma vihana ennoun, marteze, nerz ar vuhez, ken birvidik e chom atao em c'hreiz karantez feiz ha Breiz. Ar yez koz, karet ha doujet ganin, am laka da dridal kement ha biskoaz pa lennan ho kelaouenn. Eur galonad am eus avât hag a ra d'in koll va laouenedigez. Boazet oun bet da glevout an ti-mañ hag an tiez all, o tregerni gant komzou brezonek flour ar vugaligou, hag eur pennad a zo, siouaz ! siouaz ! ne glever mui ennañ, hag en tiez all, nemet eun trefodaj « ha n'eo mui brezonek ha n'eo ket muioc'h galleg ». Lennit kentoc'h ar pezh a glevan ; ar pezh a glevit ken alies ha bemdez, marteze, c'houi ivez :

« Ce marinouz bihan il est encore à blêjer ! Quoi qu'il est arrivé à lui encore ? Son sabot il a croché de contre le treuzou, et il est tombé tout dessus son nez et il est crabissé tout... »

Anez ma kavan re drist gwelout mastari eur yez evel hon hini, e tirollfen da c'hoarzin fae.

« Kollet eo ar vro-mañ gant ar galleg » a lavare d'in eur Mignon koz. Ha gwir eo. E-keit-se, e kleven eur voereb o lavarout d'eun itron :

« Eur c'hiz vat a zo deuet er vro. Bremañ e vez desket galleg d'ar vugale vihan. »

Eur c'hiz vat, eme hounnez ! Eur c'hiz daonet, a lavaran-me. Nac'h ouz ar bugel herez sakr e dadou ; hen distaga krenn diouto ; mirout ouz spered pinvidik-mor ar ouenn da redek en e spered. Mouga hor yez war vuzellou hor bugaligou piou a c'hell lavarout eo kement-se eur c'hiz vat ?

O ! brezonek a ouezint, emezoc'h marteze. N'eo ket gwir. Ma ne vez ket desket d'ar c'hrouadur brezonek ez-vihanig ec'h en em zistago dioutañ evel diouz eun dra die'hizet. O veza ma vez komzet brezonek en-dro d'ezañ, e kompreno c'hoaz ar yez. Met pa vo deuet e dro da veza e penn eur familh, e rummad d'ezañ eo a beurlougo hor yez. Nann, ha nann, arabat lavarout ken : « brezonek a-walc'h a ouezint atao ! » P'emañ ar skol a-bez e galleg. (ha stank eo ar skoliou a sent ouz kemennadurez an eskopti ?) ar radio e galleg, ar journalioù e galleg... galleg en ti-post, galleg en ti-ker, en ti-gar... en tiez a gomerz marteze... eo c'henchet penn d'ar vaz, ha ret lavaret : « galleg a-walc'h a ouezint atao ! »

Nag e oa kaer klevet ar vamm-se, ar vamm-goz-se dreist-holl, o komz brezonek ouz o bugelig. Eur mor a gomzou hag a droioù-lavar dudius a zo sanailhet e penn eur vamm-goz, hag e tiredont kaeroc'h an eil eget egile, m'eo eun drugar o c'hlevout : « Mabig e vamm, va moutounig, va c'halonig... » ha me 'oar-me. It 'ta da glask gallegachou da lakaat e plas ar perlezennou-se. Nemet plijout a rafe muioc'h d'eoec'h klevout : « ma poule... mon lapin... ma cocotte... » pe n'ouzoun ket peseurt farserez all.

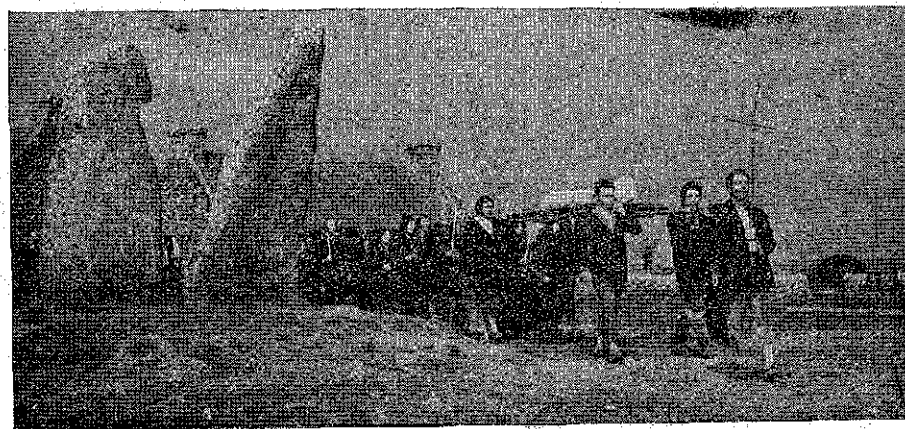
Eun druez, ya ! Eun druez eo klevout, dreist-holl hor mammoù koz, o klask gallegat ouz o bugale vihan ! Ar pezh ne gomprenan ket, eo e vefent sod a-walc'h d'ober kemend-all, hag i kement a boan d'ezo o klask distripa galleg !

Paour-kêz mammoù-koz. Ma n'hoec'h ket evit mirout ouz ar mammoù yaouank da c'halleget ouz o bugale, c'houi da vihana a c'hellfe derc'hel da gomz brezonek outo. Ganeoc'h-c'houi eo emañ teñzorioù hor yez ; pec'hed eo d'eoec'h mouga an teñzorioù-se.

En an ' Doue, c'houi da vihana, mammoù-koz, komzit brezonek ouz ho pugaligou galleg a-walc'h a ouezint atao !...

Y. M.

Re wir komzou hor Mignon. Ra vo klevet e c'halvadenn gant an holl familhoù a lenno ar gelaouenn-mañ. P'emañ ar skoliou o tigeri o droioù d'ar brezonek, n'emañ ket ar poent d'her mouga war barlenn ar mammoù.

Ankou miz Du

Emañ ar glas o tintal,
Ingal, ingal,
E tour a iliz.
'Vel beradou glao,
Atao, atao,
Ingal e sko
Glas va bro
E tour a iliz.

A venez da venez e red ar glas ;
Redek a ra dreist ar mor ;
A-hed an draonienn c'hlas
A zor da zor
E red ar glas.

Eus eur barrez d'eben,
En avel yen,
E respont ar glas.
War galon an den,
E sko, e kren,
Ar glas.

Glas va bro, tintal a rez,
Tintal a rez dibrez,
Atao.
Penn-karn ar maro,
Ankou divalo
Eo a sko,
A sko garo
Glas va bro.

Te eo ar maro,
An Ankou yud,
Ar penn-karn mut,
Goullo,
Divalo.
Te eo ar maro,
A falc'h didruez
Ar vuhez
A daolioù garo.

Te eo ar maro,
An Ankou fall
Bouzar ha dall
A red ar vro.
Gant da falc'h dir,
Da zivrec'h hir
A silap an den
'Barz ar bez yen.

Diskuit hepred,
Dalc'hmat d'ar red
E prad ar bed
Da falc'h pa sko
Ar blantenn fresk,
Ar geotenn vresk
A gouez bep tro.

An douar da welet
'Zo 'vel eur vered
Gant da daolioù falc'h.
Ha kroumet da gein
War ar c'horfou brein
E skoez diwalc'h...

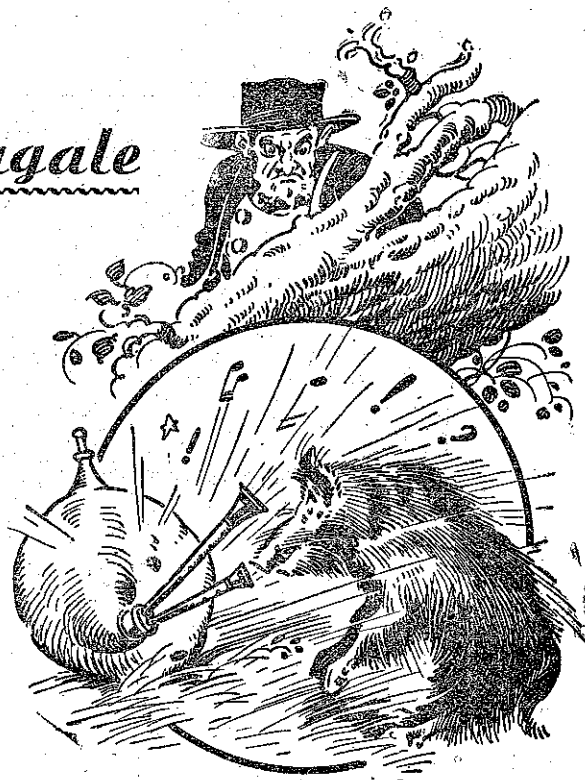
Perak, perak, o penn avel
Skei didruez war eur c'havel ?
Kalon ebet n'eus en da greiz.
Gwasoc'h out kalz eget eur bleiz.

Ankou, Ankou te 'zo kriz.
Euzus, euzus eo da benn.
Ha mousc'hoarz judas da zremm
A zo eur skrij.

Laouenanig Breiz (V.S.)
Treboul
Da geñver Gouel an Hooll-Zent
kenta a viz Du 1950

Pajenn az vugale

Sac'h biniou Cheun hag ar Pemoc'h gouez

CHEUN en deus en e armel, traou farsus da ziskouez bep an amzer d'e vab bihan, Silvestrig... En deiz all, edo digor an armel, ha Silvestrig pa n'oa den war evez, yao da furchal e barz hag e tizoloas en eur c'horn eur sac'h ler hag eur suterez outañ : eur biniou !

— Sell 'ta eme Cheun, pa welas ar sac'h-se etre daouarn e vabig, dineizet e peus va faourkez biniou !... Silvestrig a voe souezet a-walc'h o welet pegen laouen e oa tad-koz !

— Ne ouezes ket, va faotrig, an anaoudegez vras em eus me evit ar biniou-se. Klev amañ eun istor gwir bater diwar e benn... Komzet em eus d'it n'eus ket peil eus Koat-an-Ogell, a oa gvechall kalz a vleziz hag a voc'h gouez ennañ.

— O ya, tad koz, sonj mat em eus ! zoken, ez oa eur bleiz bras, hag en doa bet c'hoant debri ar c'hoadour ; ha gwreg henmañ plaouf ! a strinkas dour bero d'ezañ en e c'henou, hag ar bleiz a yeas kuit en eur yudal !... Ha goude tad-koz ?

— Mat, me, d'ar poent-se, edon o treuzi ar c'hoad va unan, da vont da friko tonten Yann ba Tintin Liz ar Gerneiz, a zo o chom en tu all d'ar c'hoad... Neuze, en em gavet e kreiz ar c'hoad elec'h ma oa stank-stank ar gwez me 'velas eul loen divalo, unan bras, o lammat dirazon,

droug ennañ !... Eur pemoc'h gouez, eur gwall-hini, du gant an naon... A-vec'h em oa 'het amzer da skrimpal er wezenn dosta, ma 'z edo em c'hichen ken tost d'in ha m'emaout aze, hag e sellen outañ en eur grenn... Turia a rae en dro d'ar wezenn gant e fri louz, ha kaer em oa gortoz, n'ez ae ket kuit... Hag e Kerneiz tud ar friko a oa ouz va gortoz...

— Penaos hoc'h eus graet ta neuze, tad-koz, evit mont kuit ac'hano ?

Gortoz, ma livirin d'it... War va c'hein ganin edo va sac'h biniou ha me da c'houeza ebarz ar pezh ma c'hellen, ha pa oa teo evel eur soroc'hell vras, me hen taolas d'an douar e kichen al loen divalo... Hag evel ma vije bet eur volotenn, ec'h en em lakeas da lammat, en eur ober bep lamm a rae : oueon ! oueon !... Ar pemoc'h gouez a sellas outañ spontet hag... et tec'has kuit d'an daou-lamm ruz evel ma vije bet an tan en e lost en eur ober : oc'h, oc'h, oc'h !...

— A ! a, a ! paket brao eo bet, ha n'eo ket deuet en dro, ne zeuas ket endro ?

— Fei nann avat, Silvestrig ! Buan, buañ ez aen da Gerneiz. Eno, ez oa bet piljadur pa oa anavezet va istor ! Hag abaoe, bep tro ma welan va biniou, e teu da sonj d'in eus an deiz-se.

V. SEITE.

Dre Vreiz

Buhez ar Bleun-Brug

AR pezh ne oar ket, moarvat, an darn vuia eus an dud a zired da c'houeliou ar Bleun-Brug bep bloaz, eo al labour spontus a vez o sevel ar goueliou-se.

Sonjit 'ta en deus ar sekretour, skrivet 1410 lizer, ha kaset 3120 lizer-kelc'h d'ar pevar-avel, evit lakaat war-sao Bleun-Brug Santez Anna !

Kaset ez eus bet, ouspenn dek kwech, eur bern pennadou skrid, d'ar journaliou-mañ, e doug ar bloaz penn da benn : « Semaine Religieuse » ar pemp eskopti breizat, Le Courrier du Léon, le Progrès de Cornouaille, Renouveau (de Saint-Brieuc), Le Paysan breton, La Bretagne à Paris, La Croix du Dimanche, Dialogues Ouest, Le Sentier, Le Trait d'Union, Le Pèlerin de Sainte-Anne, La Vie Bretonne, L'Ouest-France, Le Télégramme, Les Nouvelles de Bretagne, La Liberté du Morbihan, La Résistance de l'Ouest. Ar pezh a ra ouspenn 100 pennad-skrid bet embannet etre an daou Bleun-Brug diweza.

Ouspenn, Visant Seité en deus komzet meur a wech eus ar Bleun-Brug e Radio-Kimerc'h, ha Bernard de Parades e Radio-Roazon.

Eun enklask hon eus bet graet dre Vreiz a-bez, war an dévotion da Santez Anna. Deuet ez eus bet d'eomp eun toullad mat ar respontou prizius. Evel-se hon eus gouezet e-pelec'h ez eus parrezioù ha chapelioù gouestlet da Santez Anna, pere eo an ilizou ha chapelioù o deus statuoù koz a dalvoudegez o deus servichet d'eomp da sevel hon diskouezadeg.

Digaset hon eus d'ar gouel, da genstriva, daou-ugent laz-kana (chorales) o deus labourer e-doug ar bloaz, e-sell ar Bleun-Brug. D'o heul ez eus deuet 25 kelc'h-keltiek, o deus ivez, darn anezo, kemeret perz e kenstrivadegoù ar c'han. Lakit gant an dra-se, tostik da zaou-ugent strollad-parrez, hag e komprenoc'h n'omp ket chomet da gousket evit beza lakaet loc'h e kemend-all a strolladoù.

Ar c'kenstrivadegoù o deus roet tro d'eomp da labourat war dachenn ar skol. Bez'hon deus bet o kenstriva :

evit all lenn : 51 bugel ; evit an displega : 83 bugel ; evit ar c'han : 59 bugel.

Barnet int bet gant nao Jury enno 36 a varnerien. Roet ez eus bet d'ezo 26 priz kenta, holl, statuoù eus Santez Anna, ha wardro 70 a levrioù d'ar re all. Gant ar 16 statu roet da genstrivadegoù ar re vras (lazou-kana rimadelloù ha kanou pobl, se a ra 42 priz kenta merket-warno : « **Bleun-Brug Keranna 1951** » a zo bet koustet d'eomp ouspenn 60.000 lur. Bennoz Doue d'ar re o deus hon sikouret.

E deizioù diweza ar bloaz 1950 hon eus bet tri devez studi Bleun-Brug o deus sachet davedomp eur c'hant bennak a yaouankizoù. Labour vat a zo bet graet eno hag a zougo frouez.

Eur sell war ar bloaz a zeu :

Bleun-Brug 1952 a vo graet e Landreger d'ar sul genta a viz eost Graet e vo en enor da sant Erwan, paeron Breiz.

Eur miz pe zaou araok ar Bleun-Brug bras e vo Bleun-Brugou bihan e Baod (Bro-Wened), Pont-e-Kroaz (Bro-Gerne), ha Plougerne (Bro-Leon). Ar Bleun-Brugou bihan a vrudo hag a zigoro an hent d'ar Bleun-Brug bras. Dre ar re-mañ e c'hello muioc'h a dud hag a vugale kemerout perz er c'henstrivadegoù. Evel-se, e vo tostoc'h ar Bleun-Brug ouz ar bobl.

Diou abaden-studi Bleun-Brug a vo graet e-doug ar bloaz evit ar yaouankisou, paotred ha merc'hed unan e Bro-Léon, da Nedeleg, eun all e Bro-Wened, war-dro Paek.

Ar skol-vrezonek-dre-lizer a zo digor adarre. Evit kaout ar c'henteliou, skriva da Visant Seité, Bleun-Brug, Tréboul, Finistère.

Ar Bleun-Brug a c'hello kas prezegeien d'ar re a c'houlennno evit komz eus traou diwarbenn Breiz.

Daoust d'ar geraouez a zo war ar moula e raimp eus hor gwella evit ma pado ar gelaouenn Bleun-Brug. Eun toulladig brao a lennerien nevez a zo bet gounezet e-doug ar bloaz tremenet. Kalz re a lennerien goz, avat, a ziskouez beza re lezirek en holl da baea o c'houmanant. Eun tammig bolontez vat a c'houlennomp eta war ar poent-se.

Evit kas eur seurt labour da benn, ra soñjo an holl, hon eus ezomm sikour ha skoazell ; ezomm e ve niverusoc'h koumananterien hor c'helaouenn ; ezomm e ve neverusoc'h izili ar gevredigez. Pa sonjer an arc'hant spontus a roer bep bloaz evit ma chomo ar galleg en e lav, hag an nebeudig pe an netra a roer evit hor brezoneg, hor yez d'eomp koulskoude, an hini tosta d'hor c'halon, herez sakr hon Tadou, eo eur rann-galon. Bro-c'hall a c'hello goulenn milurioù ha milurioù bep bloaz... hag e vezo roet. Breiz a c'houlennno eur gwenneg, nebeutoc'h eget eur gweneg evit kaout ar gwir da chom beo, hag e vo nac'het outi gant he bugale he-unan ! Daoust ha pep Breizad ne dlefe ket lakaat bep bloaz a-gostez, n'eo ket gwenneg ar brezoneg, met kant-lur ar brezoneg, pe mil lur ar brezoneg ?

Ac'hanta ! digor eo an abaden. Digor eo amañ roll ar Vretoned a ginnigo bep bloaz kant lur pe mil lur ar brezoneg.

Kas an arc'hant da : V. Seité, Bleun-Brug, Tréboul, Finistère. C.C.P. 544.22, Nantes.

KENDALC'H ETREKETIEK KEMPER

AR C'hendalc'h Keltiek a zo bet dalc'het hevlene e C'hoariva-ker Kemper a-ziwar an 16 betek an 23 a viz Gouere dindan renerez an Ao. Per Mocaër ha d'ar memes mare pe dost ha Gouelioù Kerne e tired d'o gwelet kement a dud eus a bep korn a Vreiz. Kempenne e voe gant Kevredigez evit Breiz an Darempredou Etrekeltiek (K.E.B.A.D.E.K.).

Kalz a Gelled anavezeta en o broioù o doa treuzet ar mor evit ober anaoudegez gant Breiz ha studia kenetrezo ha gant Breiziz an holl gudennoù ken pouezus e-keñver buhez sevenidigez ar Bed keltiek a-bez.

Pouezet e voe dreist-oll war stad ar yezou ha, da genta, o deskadurez er skolioù. Goude beza klevet prezegeñnoù helavar Iwerzoniz, en o zouez an Itron R. O'Shea a gomzas e brezoneg flour ha kembreiz, an Dr Gwenan Jones hag an Dr J. Gwyn Griffiths an daou eus Skol-Veur Bro-Gembre, aes e voe komprenn pegen reuzeudik eo hor stad-ni e-kichen re ar broioù-ze. Evel-just ne c'heller ket tamall kement-se deomp-ni. Ne vern, skouerioù a zo bet lakaet spis ha sklêr dirak hon daoulagad. Hon dever eo o lakât da dalvezout mar fell deomp mirout herez hon tud koz ha savetei hor bro-ni.

Prezegeñnoù talvoudus-kenañ a zo bet graet ivez gant an Ao. Liam Gogan M. A. mirour an Arzou Kaer e Mirdi Broadel Iwerzon diwarbenn « Lec'h ar C'helt er Bed », gant an Ao. Stan O'Brian, M. A., war ar Sonerezh Iwerzoniat, gant an Ao. Ashley Rowe, eil-rener Unvanioz Kevredigeziou Kerne-Veur war « An Darempredou etre Breiz ha Kerne-Veur », gant an Ao. G. Retalleck Hooper (Talek) war « Mister kernewek Sant Meriadek ». Lennet e voe, ivez, eul labour savet kenkoulz e brezoneg hag e galleg gant eur varrez yaouank a Gerne-Veur, an Dim. Margaret Norris, war boazioù koz he bro c'hendik en o mesk Tantadou Gouel Sant-Yann.

Diouz tu Breiz ha goude prezegeñn-ziger ar Rener e klevjed eun desrevell diwarbenn Breiz e-doug ar bloaz gant an Ao. Erwan Mocaër, breutaer e Lez-Varn Paris. Komz a reas e brezoneg, galleg ha saozneg. Da heul, an Dr Dujardin, rener Unvanioz Difennoerien ar Brezoneg, a zisplegas pegen diaes e oa bet lakât da voti al lezenn a zamzigor dorioù ar skolioù d'ar brezoneg. Da-c'houde an Ao. Ch. Ar Séac'h, rener « ar Falz » evit skolioù ar Gouarnamant hag an Ao. V. Seité evit ar re libr a lavaras pep-hini d'e dro penaos e oa kont gant ar yez en Deskadurez. Da echui ni hor boa ar blijadur da selaou ouz an Ao. Chaloni Batany a oar kement a draou war dachenn Lennegezh Breiz.

Kannad Iwerzon e Paris, an Ao. Cremin hag e itron, o deus enoret ar C'hendalc'h gant mont da gemeret perz en e labourioù hag ar c'hannad a reas eur brezegeñn leun a-furuez hag a blijas d'an holl selaquerien.

Bez' ez eus bet ivez kan, c'hoari-telenn dudius-kenañ gant an I. Roisin (Iwerzon) hag an I. Freda Rowlands (Bro-Gembre) ha korolloù iwerzoniat. Arabad ankounac'hât kennebeut sonadeg dispar laz-seni an Dr Leigh Henry hag a voe eur marz e pep doare.

Hep mar ebet, Kendalc'h Kemper a daolo frouez hag, evit dizkouez o anaoudegez-vad d'an Ao. Per Mocaër evit ar pezh en deus graet a-hed daou-ugent vloaz evit startât an darempredou etrekeltiek e voe hanvet Rener hedbuez Kevredigez ar C'hendalc'h Keltiek.

Ar re a fell dezo anavezout gwelloc'h ar broioù keltiek-all ne c'heller ket ober gwelloc'h eget labourât a-du gant K.E.B.A.D.E.K. hag, evit gouzout hirroc'h, n'o deus nemet goulenn gant an Ao. Mocaër, « Kerandro », 13, rue Anatole-Le Braz, Kemper.

« EVIT KET HA NETRA »

« Resevet hon eus en deizioù-mañ eul levr nevez-moulet : « Evit ket ha netra », savet gant eur Gwenedour dindan an ano « Abherri ». Eur romant a garantez eo. Eur verc'h yaouank, Fant he ano, ganet war-dro ar bloaz 1910 a zispleg d'eomp he buhez, betek ar bloaz 1945. Ganet en eur familh difeiz ha divreiz, he gwelet a reer, dre garantez evit eur paotr yaouank, Herri, o fent, a nebeudigoù da garout, hi ive, ar relijiou gristen ha bro he zadou : Breiz. Deski a ra ar brezoneg ha dont a ra d'her c'homz mat e-walc'h... »

Setu ar pezh a lennomp war ar gelaouenn « Bro Gwened ». Lennet hon eus ivez al levr nevez hag her c'havet plijus ha fromus kenañ darvoudoù mantrus ar brezel diweza a rann ar galon : maro an Ao. Perrot ha meur a hini all. Lennit al levr. E pajennoù eur romant c'houi a gavo eur bajenn istor hag a glevo kalon Breiz o fammad birvidik, ouspenn ma rept anaoudegez gant pinvidigez ar gwenedeg.

Priz : 360 lur. Skridoù Breiz, La Baule.

GANEDIGEZIOU

Deuet eo bet d'eomp ar c'heleier laouen-mañ :

Ganet ez eus bet d'an Aotrou hag d'an Itron Liberal, rener a enor ar Bleun-Brug, eur verc'hig. Anvet eo bet Tinaig-Mari-Anna.

An Ao. hag Itr. Per Denez o deus bet eur Mabig. Anvet eo bet Gwendal.

An Ao. hag an Itr. Polin o deus bet eur verc'hig. Anvet eo bet Annaig.

D'ar gerent eurus hor gourc'hemennnoù, ha d'ar vugaligoù bennoz sent hor Breiz.

EUREUJOU :

Eureujet eo bet, da viz gouere diweza, e iliz Itron Varia Chatou (S. et O.), an Ao. Mikael Le Chapelier, gant Klaodina Hemery. Buhez eurus d'an daou bried nevez.

Korn al liziri

Niverenn gouere-eost he deus plijet d'in. Eiz kant lur a gasan d'eoc'h... En faol-mañ em eus kavet eun tamm saour gant ar gelaouenn. Ra gendalc'ho evel-se, hag e vo mat an traoù.

Y. K.

Ayant reçu votre revue, partie française, et l'ayant trouvée magnifique, je vous adresse la somme de 1.200 fr. (pour abonnement et cotisation).

E. P.

Je loue votre effort, et le numéro de « Gouere-eost », je l'ai trouvé particulièrement intéressant.

E. T.

Breur kër,

Argol 18 gwengolo 1951.

Dre berz va mignon Land-tevennec, e m'eus lennet ho skrid « an tan e Kelern », ha war an tomm e laran deoc'h frugarez 'vit ar blijadur vraz am eus bet.

« An tan e Kelern » ? Rouez eo, en Argol, an dud, zoken war an oad; o dije klevet ar c'henn-lavar se, rouesoc'h c'hoaz, e kredan, ar re a outfe petra lavare gwechall-goz, petra dalv en amzer vremañ.

Goulskoude hiniennou 'zo hag a oar e vije gwechall-goz laret « an tan e Kelern » pa dostae listri enebourien ar vro; lod all a oar e vez laret « an tan e Kelern » pa vez droug pe trouz etre kerent pe amezeien; unan zoken en deus gallet, war an töl, eilgeria-ouez « an tan e kelern » em'oa laret dirazañ, « ha deuet Roskanvel », emezañ.

« An tan e Kelern ha deuet Roskanvel », setu'ta, e kredan, ar ger en e héd, hag a lavar-ouspenn: spount, gloaz, spount ha gloaz, gwall ha gwallfuer.

« An tan e Kelern ha deuet Roskanvel », ha n'eo ket siouaz ar pezh 'n em gavet gant Breiz, gant he gwiskamant da genta, gant he yez da c'houde, da c'hedall — Doue ra viro — m'en em gavo gant he feiz.

Hag e vo bet plou penn-abeg eus ar gwallfuer se ? An estren ? Siouaz ! bugale Breiz o-unan, ha da genta he bugale muia karet, ar re o doa fiziet enno he gwella teñzorior, dre ma'z int bet didalvoud, pe ma'z int treitourien dre leziregezh pe lorc'hentez diot-briz.

Dalc'homp mat, breur-kaez, ha bennoz Doue deoc'h.

Dom Yann K.

AR WIRIONEZ DA GENTA

En eul-lizer, bet kaset ganeomp, n'eus ket pell, da lod eus hor mignoned, eo digouezet ganeomp lavaret ma rankje « Bleun-Brug » mervel, ne vije mui kelaouenn gristen ebet, e brezoneg.

Eur fazi bras hor beus graet o lavaret kement-se. Rener « Kannad ar galon Zakr » a zigas da zoni eo beo-buhezek atao e gelaouenn hag e vez tennet 9000 gnezi, bep miz. Pebez kelou laouen neketa ! Buhez hir d'ar C'hannad.

Ne goust nemet 50 lur ar bloaz. He goulenn digant Chaloni Tanguy, 58, rue Kéréon, Quimper. C.C.P. 5.377 Nantes.

Digant an aotrou Robert, beleg eus eskopti Roazon, hon eus bet eul-lizer hir ha plijus kenan, ennan mienziou eus an dibab. Distrei a raimp war al lizer-se. Da c'hortoz e lavaromp bennoz Doue d'an Ao. Robert.

Divinadennoù miz Gwengolo-Here

1. Me am eus eul laouer vut
A zo leun a eskern tud.
2. A zo bet beo, hag a zo maro
A zoug ar re veo dreist ar re varo.
3. Eur gamprig vihan du,
Kadoriou gwenn e pep tu
Enni eur skubelenn ru.
4. Lavar d'in'ta kamalad
Petra 'ya war e benn d'ar marc'had.

-
-
- Roit " BLEUN-BRUG " da lenn tro war dro d'eoc'h.
 - Klaskit d'eomp koumananterien nevez.
 - Bezit ezel eus ar " BLEUN-BRUG " :
Skoazeller : 200 lur.
Ezel : 500 lur.
Ezel-Madoberour : 1.000 lur.

Gant an diou gartenn ziweza e c'helloc'h mont evit netra da holl abadennoù ar Bleun-Brug, evit ar bloaz.

V. Seité, Bleun-Brug, Tréboul (Finistère)
C. C. P. 544.22 Nantes.

Photo Jos LE DOARÉ, Châteaulin